

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE İLİŞKİN TUTUMLARI

Havva YAMAN *

ÖZET

Bu araştırma, Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören 310 Türkçe öğretmeni adayından edilen verilerin çözümlenmesinde Kruskal Wallis Testi ve Mann Whitney U Testleri kullanılmıştır. Araştırmaya katılanların büyük bir kısmının 18-21 yaş aralığında toplandığı, yarıya yakınının Anadolu Öğretmen Lisesi mezunu olduğu ve cinsiyet açısından eşit dağılım sergilediği görülmüştür. Araştırmadan elde edilen veriler, Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenlerle ilgisi açısından değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutum geliştirdikleri, öğretmenliği birinci sırada tercih edenlerin bu mesleği ideallerindeki meslek olarak gördüğü ve kız öğrencilerin öğretmenliği daha çok bir bayan mesleği olarak algıladığı belirlenmiştir. ÖSS öncesi adaylara, lise veya dershane rehberlik servisleri tarafından öğretmenlik mesleği tutum ölçeği uygulanarak bilinçli yönlendirmelerin yapılması gibi birtakım öneriler getirilmiştir.

Anahtar sözcükler: Türkçe öğretmeni, Türkçe öğretmenliği mesleğine yönelik tutum.

THE APPROACHES OF THE PROSPECTIVE TEACHERS OF THE TURKISH LANGUAGE TO TEACHING PROFESSION

SUMMARY

This research has been carried out in order to determine the approaches of prospective teachers of Turkish language to teaching profession. It has been done over the students of The Turkish Language Teaching Department of Atatürk Faculty of Education of Marmara University. To evaluate all the data gathered from 310 prospective teachers, Kruskal Wallis and Mann Whitney U Tests have been used. It can be said that the agents of the experiments are mostly between the 18 and 21 ages and that nearly half of them are graduates of Anatolian High Schools of Teaching. In addition, they share the same rate of delivery in terms of gender. The data gained through this research are evaluated in respect to the approaches of the prospective teachers of Turkish language to teaching profession and their relations with different kinds of variables. This research has proved that Turkish prospective teachers have considered teaching profession very positively and that those who had preferred this profession as the first alternative regard it as their ideal and also that female students find teaching profession as the most appropriate one for them.

Key words: Teacher of Turkish language, the approaches of prospective teacher of Turkish language to teaching profession.

* Yrd. Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü

Bilim ve teknolojinin hızlı bir değişme kaydettiği yirmi birinci yüzyılda, çağdaş eğitimin önemli amaçlarından birisi kalite anlayışını sürekli geliştirerek daha ileri düzeylere çıkarmaktır. Bunun için yapılması gerekenlerden biri de öğretmen adaylarının mesleklerine karşı tutumlarını belirleyip gerekli düzenlemeleri yapmaktır. Ülgen'e (1994) göre tutum, öğrenmeyle kazanılan, bireyin davranışlarına yön veren ve karar verme sürecinde yanlılığa neden olan bir olgudur. Buradan hareketle öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının belirlenmesi, mevcut sıkıntılara çözüm önerileri getirilmesi bakımından yararlı olacaktır.

Geleceğin toplumu, eğitim sistemlerinin yetiştireceği insan tipine göre şekil alacaktır (Çelik, 1995). Bununla bağlantılı olarak nitelikli öğretmenlere sahip olma, temel eğitim sorunu olarak görülmedikçe eğitimin toplumsal gelişmeye gerçek bir katkısı olacağı düşünülemez (Akyüz, 1997). Dolayısıyla eğitimde niteliğin geliştirilmesinde öğretmenlerin rolü oldukça önem kazanmaktadır. Son yıllarda ülkemizde öğretmenlerin istenilen niteliklere sahip olmadıklarına dair yaygın bir kanı bulunmaktadır. Bu durumun bir nedeni de öğretmen adaylarının giriş davranışlarındaki yetersizliklerdir. (Erden, 1992). Öğretmen adaylarının seçimi, hizmet öncesi eğitimi, uygulama (staj) dönemi ve bu dönemdeki izleme-değerlendirme çalışmaları, hizmet içi eğitim gibi konular, tümüyle öğretmen yetiştirme kavramı içine girer (Kavcar, 2003:81). Öğretmenlik mesleğini güçlendirme ve geliştirme en etkili yollarından biri hizmet öncesi eğitim programlarına yüksek nitelikli öğrenci almaktır (Uçan, 2001:81).

Öğrenci öğrenmesini gerçekleştirmedeki başarı, muhtemelen bir öğretmenin sahip olduğu öğretim materyallerine veya öğretim zamanına değil büyük ölçüde bu öğretmenin kendisine (yani öğrencilerle olan ilişki ve etkileşimlerinde gösterdiği tutum ve tavırlar ile ilgili niteliklere) bağlı olacaktır. Bir öğretmenin kişisel karakteri ise o öğretmenin kendisi, öğrencileri ve öğretmenlik mesleği ile ilgili sahip olduğu tutum ve tavırları ile temsil edilir (Saban, 2000:360).

İlköğretim düzeyinde öğrencilerin sözlü ve yazılı anlatım becerilerini geliştirme ve onların toplumsal iletişimlerini gerçekleştirmede, Türkçe derslerinin önemli bir yeri vardır. Öğrencilerin ana dili duygusu ve dil bilincini kazanmalarında etkin bir rol üstlenmesi öngörülen Türkçe öğretmenlerinin kendi mesleklerine dair tutum ve algıları, iki yönden önem taşımaktadır. Öğretmen adaylarının kendi mesleklerine ilişkin özdeğerlendirmeleri, eş zamanlı olarak öğrencilik hayatlarındaki başarıyı, ayrı zamanlı olarak da meslek hayatındaki başarılarını doğrudan ilgilendiren önemli bir belirleyicidir. Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından bilinmesi, bunların olumlu hâle dönüştürülmesi açısından önem taşımaktadır.

Araştırmanın amacı, Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını belirlemektir. Bu amaca ulaşmak için cinsiyet, yaş, sınıf, ÖSS'de tercih sırası ve mezun olduğu lise türü değişkenlerine göre anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır.

YÖNTEM

Araştırma tarama modeliyle gerçekleştirilmiş betimsel bir nitelik taşımaktadır.

Örneklem

Araştırmanın evrenini 2005-2006 eğitim-öğretim yılı Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada örneklemini 310 öğrenci oluşturmuştur. Örnekleme ait özellikler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan Türkçe öğretmeni adaylarının %55’i erkeklerden oluşmaktadır ve %39’u 20-21 yaş aralığındadır. Öğrencilerin %31’i birinci sınıf öğrencisi olup %31’i Türkçe Öğretmenliği Bölümünü ÖSS’de ilk sırada tercih etmiştir. Ayrıca Anadolu Öğretmen Lisesi mezunlarının oranı %45’tir.

Tablo 1. Türkçe öğretmeni adaylarının kişisel özellikleri (n=310)

	Özellikler	Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	169	54,5
	Kız	141	45,5
Yaş	17 ve aşağısı	5	1,6
	18-19	116	37,4
	20-21	122	39,4
	22-23	56	18,1
	24 ve yukarısı	11	3,5
Öğrenim Gördüğü Sınıf	1. sınıf	97	31,3
	2. sınıf	79	25,5
	3. sınıf	57	18,4
	4. sınıf	77	24,8
Türkçe Öğretmenliği Bölümünü ÖSS’de Tercih Sırası	1. tercih	95	30,6
	2. tercih	80	25,8
	3. tercih	39	12,6
	4. tercih	39	12,6
	5 ve sonrası tercih	57	18,4
Mezun Olduğu Lise Türü	Genel Lise	120	38,7
	Ticaret/Meslek Lisesi	3	1,0
	Anadolu Öğretmen Lisesi	138	44,5
	Fen/Anadolu Lisesi	28	9,0
	Özel Lise	6	1,9
	Açık Öğretim Lisesi	15	4,8
Toplam		310	100

Veri Toplama Aracı

Konuyla ilgili literatür taranmış, buna dayanarak geliştirilen ölçme aracındaki soruların konuya uygunluğu ve geçerliliğine ilişkin uzman görüşleri alınmış ve ölçme aracının yeterli olduğu sayılına dayandırılmıştır. Örneklemi oluşturan öğrencilere uygulanan ve Likert tipi maddelerden oluşturulmuş ölçme aracı, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları belirleme amacına dönüktür.

Verilerin Çözümlemesi

Marmara Üniversitesi AEF Türkçe Öğretmenliği Bölümünde okuyan 310 öğrenciye uygulanan ölçme aracının tamamı kabul edilir nitelikte bulunmuştur. Veriler, SPSS 11.0 paket programına aktarılarak istatistik analizleri yapılmış ve elde edilen bilgiler çözümlenmiştir. Verilerin analizinde $p < .05$ güvenilirlik düzeyi kabul edilmiştir. Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik görüşleri normal dağılım göstermediğinden bu çalışmada nonparametrik testler kullanılmıştır. Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına ilişkin olarak cinsiyet değişkeni için Mann Whitney U Testi yapıp anlamlı fark bulunanlar yorumlanmıştır. Yaş, sınıf, ÖSS'de tercih sırası ve mezun olduğu lise türü değişkenleri için Kruskal Wallis testi kullanılmış, farkın anlamlı olduğu boyutlarda, anlamlı farkın hangi grup ya da gruplardan kaynaklandığını belirlemek için de ikili karşılaştırmalarda Mann Whitney U Testi yapılmıştır.

BULGULAR

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarına Ait Bulgular

Tablo 2. Cinsiyete göre Türkçe öğretmeni adaylarının ÖSS puanının daha yüksek olması durumunda başka bir alanda eğitim görmek isteyip istememelerine ilişkin Mann Whitney U Testi değerleri

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	Mann Whitney U	p
Erkek	169	167,68	28338,50	-2,679	9855,5	,007
Kız	141	140,90	19866,50			

Tablo 2 incelendiğinde, Türkçe öğretmeni adaylarının ÖSS puanın yüksek olması durumunda başka bir alanda eğitim görmek isteyip istememeleri konusundaki görüşlerinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark vardır ($U=9855,5$; $p < .05$). Cinsiyeti erkek olan öğretmen adayları (167,68), kız öğretmen adaylarına göre (140,90) ÖSS puanın yüksek olması durumunda başka bir mesleği seçecekleri görüşüne daha fazla katılmıştır.

Tablo 3. Cinsiyete göre Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenliğin daha çok bir bayan mesleği olduğunu düşünmesine ilişkin Mann Whitney U Testi değerleri

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	Mann Whitney U	p
Erkek	169	118,46	20019,50	-8,304	5654,5	,000
Kız	141	199,90	28185,50			

Tablo 3 incelendiğinde, Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenliğin daha çok bir bayan mesleği olma konusundaki görüşlerinde cinsiyet değişkeni açısından anlamlı fark bulunmuştur ($U=5654,5$; $p<.05$). Kız öğretmen adayları (199,90), erkek öğretmen adaylarına göre (118,46) öğretmenliğin daha çok bir bayan mesleği olduğunu düşünmektedir.

Tablo 4. Cinsiyete göre Türkçe öğretmeni adaylarının kalabalık okul ve sınıf ortamları ile kırsal kesimdeki çalışma zorluklarından duydukları korkuya ilişkin Mann Whitney U Testi değerleri

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	Mann Whitney U	p
Erkek	169	141,02	23833,00	-3,193	9468	,001
Kız	141	172,85	24372,00			

Tablo 4'e göre Türkçe öğretmeni adaylarının kalabalık okul ve sınıf ortamları ile kırsal kesimdeki çalışma zorluklarıyla ilgili korku duyma düzeyleri konusundaki görüşlerinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur ($U=9468$; $p<.05$). Kız öğretmen adayları (172,85), erkek öğretmen adaylarına göre (141,02) kalabalık okul ve sınıf ortamları ile kırsal kesimdeki çalışma zorluklarıyla ilgili daha fazla korku duyduklarını belirtmiştir.

Tablo 5. Yaşa göre Türkçe öğretmeni adaylarının fakültede gördükleri derslerin öğretmenlik mesleğine dair düşüncelerini olumlu yönde etkilemesine ilişkin Mann Whitney U Testi değerleri

Yaş	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	Mann Whitney U	p
17 ve aşağısı	5	47,00	235,00	-2,222	60,000	,026
22-23	56	29,57	1656,00			

Tablo 5'e göre Türkçe öğretmeni adaylarının fakültede gördükleri derslerin öğretmenlik mesleğine dair düşüncelerini olumlu yönde etkilemesi konusundaki görüşlerinde yaş değişkenine göre anlamlı fark vardır ($U=60,000$; $p<.05$). Yaşı 17 ve aşağısı olan öğretmen adayları (47,00), 22-23 yaşındaki öğretmen adaylarına göre (29,57) fakültede gördüğü derslerin öğretmenlik mesleğine dair düşüncelerini daha çok olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir.

Tablo 6. Yaşa göre Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğinde en yüksek verimin mesleğe yeni başlayanlardan alınacağına ilişkin Mann Whitney U Testi değerleri

Yaş	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	Mann Whitney U	p
17 ve aşağısı	5	12,40	62,00	-2,348	8,0	,019
24 ve yukarısı	11	6,73	74,00			

Tablo 6 incelendiğinde, Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğinde en yüksek verimin mesleğe yeni başlayanlardan alındığına ilişkin görüşlerinde yaş değişkenine göre anlamlı fark görülmektedir ($U=8,0$; $p<.05$). Yaşı 17 ve aşağısı olan öğretmen adayları (12,40), 24 ve yukarıya yaşa sahip öğretmen adaylarına göre (6,73) öğretmenlik mesleğinde en yüksek verimin mesleğe yeni başlayanlardan alınacağına daha fazla katılmıştır.

Tablo 7. Yaşa göre Türkçe öğretmeni adaylarının konu alanı öğretim programlarına ilişkin bilgi düzeyinin yeterliğine ilişkin Mann Whitney U Testi değerleri

Yaş	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	Mann Whitney U	p
18-19	116	61,97	7188,50	-2,105	402,5	,035
24 ve yukarısı	11	85,41	939,50			

Tablo 7'ye göre Türkçe öğretmeni adaylarının konu alanı öğretim programlarına ilişkin bilgi düzeyinin yeterliği konusundaki görüşlerinde yaş değişkenine göre anlamlı fark vardır ($U=402,5$; $p<.05$). Yaşı 24 ve yukarısı olan öğretmen adayları (85,41), 18-19 yaş aralığındaki öğretmen adaylarına göre (61,97) konu alanı öğretim programlarına ilişkin bilgi düzeyini daha çok yeterli görmüştür.

Tablo 8. Sınıfa göre Türkçe öğretmeni adaylarının fakültede aldıkları teorik bilgilerin tamamını mesleklerinde kullanabileceklerine ilişkin Mann Whitney U Testi değerleri

Sınıf	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	Mann Whitney U	p
1. sınıf	97	99,49	9650,50	-3,632	2571,5	,000
4. sınıf	77	72,40	5574,50			

Tablo 8'e göre Türkçe öğretmeni adaylarının fakültede aldıkları teorik bilgilerin tamamını mesleklerinde kullanabilecekleri konusundaki görüşlerinde sınıf değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur ($U=2571,5$; $p<.05$). Birinci sınıfta olan öğretmen adayları (99,49), dördüncü sınıftaki öğretmen adaylarına göre (72,40) okulda aldıkları teorik bilgilerin tamamını mesleklerinde kullanabileceklerine daha fazla inanmaktadır.

Tablo 9. Sınıfa göre Türkçe öğretmeni adaylarının konu alanıyla ilgili özel öğretim yaklaşım, yöntem ve teknikleriyle ilgili bilgi düzeyinin yeterliğine ilişkin Mann Whitney U Testi değerleri

Sınıf	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	Mann Whitney U	p
1. sınıf	97	77,16	7485,00	-3,184	2732	,001
4. sınıf	77	100,52	7740,00			

Tablo 9 incelendiğinde, Türkçe öğretmeni adaylarının konu alanıyla ilgili özel öğretim yaklaşım, yöntem ve teknikleriyle ilgili bilgi düzeyinin yeterliği konusundaki görüşlerinde sınıf değişkenine göre anlamlı fark vardır ($U=2732$; $p<.05$). Dördüncü sınıfta olan öğretmen adayları (100,52), birinci sınıftaki öğretmen adaylarına göre (77,16) konu alanlarıyla ilgili özel öğretim, yaklaşım, yöntem ve teknikleriyle ilgili bilgi düzeyinin yeterli olduğunu daha fazla düşünmektedir.

Tablo 10. ÖSS tercihine göre Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenliğin ideallerindeki meslek olduğuna ilişkin Mann Whitney U Testi değerleri

ÖSS'de Tercih Sırası	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	Mann Whitney U	p
1. tercih	95	83,01	7886,00	-2,441	2089	,015
5 ve sonrası tercih	57	65,65	3742,00			

Tablo 10'a göre Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenliğin ideallerindeki meslek olduğu konusundaki görüşlerinde ÖSS tercih sırası değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur ($U=2089$; $p<.05$). Türkçe Öğretmenliği Bölümünü ilk sırada tercih eden öğretmen adayları (83,01), beş ve sonrası sırada tercih eden öğretmen adaylarına göre (65,65) öğretmenliğin ideallerindeki meslek olduğu görüşüne daha fazla katılmaktadır.

Tablo 11. ÖSS tercihine göre Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenliğin günümüzdeki saygınlığının geçmişe göre daha azaldığına ilişkin Mann Whitney U Testi değerleri

ÖSS'de Tercih Sırası	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	Mann Whitney U	p
1. tercih	95	63,15	5999,50	-2,157	1439,5	,031
4. tercih	39	78,09	3045,50			

Tablo 11 incelendiğinde, Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenliğin günümüzdeki saygınlığının geçmişe göre daha azaldığına konusundaki görüşlerinde ÖSS tercih sırası değişkenine göre anlamlı fark vardır ($U=1439,5$; $p<.05$). Türkçe öğretmenliği bölümünü dördüncü sırada tercih eden öğretmen adayları (78,09), birinci sırada tercih eden öğretmen adaylarına göre (63,15) öğretmenliğin günümüzdeki saygınlığının geçmişe göre azaldığını görüşüne daha fazla katılmaktadır.

Tablo 12. Mezun olduğu lise türüne göre Türkçe öğretmeni adaylarının emekli oluncaya kadar öğretmenlik mesleğini zevkle ve istekle yapabileceklerine ilişkin Mann Whitney U Testi değerleri

Mezun Olduğu Lise Türü	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	Mann Whitney U	p
Anadolu Öğretmen Lisesi	138	86,70	11964,00	-2,016	1491	,044
Fen/Anadolu Lisesi	28	67,75	1897,00			

Tablo 12'ye göre Türkçe öğretmeni adaylarının emekli oluncaya kadar öğretmenlik mesleğini zevkle ve istekle yapabilecekleri konusundaki görüşlerinde mezun oldukları lise türü değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur ($U=1491$; $p<.05$). Anadolu Öğretmen Lisesinden mezun olan öğretmen adayları (86,70), Fen/Anadolu Lisesinden mezun olan öğretmen adaylarına göre (67,75) emekli oluncaya kadar öğretmenlik mesleğini zevkle ve istekle yapabilecekleri inancını daha çok sahiptir.

TARTIŞMA

Öğretmenlerin alanlarında meslekî kişiliklerini geliştirmeleri ve öğretim yöntemlerini oluşturmaları yeterli değildir. Öğretmen adaylarını mesleğe yönlendirecek ve güdüleyecek olumlu bir yapıya gerek vardır. Mevcut durumda, öğretmen adayı olarak alınan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik ilgi ve yeteneklere sahip olup olmadığı bilinmeden belli bir puanı tutturan herkes üniversitelere alınmaktadır. Bu nedenle öğretmen adaylarının seçimi büyük önem kazanmaktadır. (Alkan, 2000:12)

Araştırma bulgularına göre öğretmenlik mesleğini birinci sırada tercih edenler, beşinci ve daha alt sıralarda tercih edenlere göre öğretmenliğin, ideallerindeki meslek olduğunu belirtmişlerdir. Hoşgörür ve diğerlerinin (2002) bir araştırmasında, öğretmen adaylarının % 51'inin öğretmenliği ideallerindeki meslek olarak göstermesi, araştırmanın bu bulgusunu destekler nitelik taşımaktadır.

Araştırma bulgularında öğretmenlik mesleğini ilk sırada tercih eden Türkçe öğretmeni adayları, öğretmenliğin meslek olarak saygınlığının geçmişe göre azaldığı görüşünü daha fazla taşımaktadır. Türkiye’de öğretmenlik mesleğinin, statüsü düşük meslek grupları arasında yer almasının nedenleri arasında öğretmenlerin gelir düzeyinin düşük olması etkili bir faktördür (Eskicumalı, 2002). Ayrıca Eğitim Fakülteleri dışından mezun olanlara öğretmenlik hakkının verilmesi de öğretmenlik mesleğinin statüsünü etkilemiştir. Ancak MEB tarafından 7. 9. 2004 tarihinde alınan bir karara göre kendi branşları dışına atanmış öğretmenlere, branşlarına geçme olanağının tanınması, bu uygulamayı telafi eder bir nitelik taşımaktadır. Dilidüzgün’e göre (2003) aynı zamanda bir uzmanlık alanı olarak öğretmenlik mesleğinin saygınlık kazanması, eğitim sürecinin ve yönetiminin de demokratikleşmesini sağlayacaktır.

Araştırma bulgularına göre Anadolu Öğretmen Lisesi mezunları Fen/Anadolu Liselerinden mezun olanlara göre, emekli oluncaya kadar öğretmenlik mesleğini daha fazla zevkle ve istikle yapabileceğine inanmaktadır. Anadolu Öğretmen Liselerinden mezun olanlara üniversite giriş sınavlarında, öğretmen yetiştiren programları seçmeleri hâlinde ek puan verilmektedir. Bu kurumlardan mezun olup üniversiteye girenlerin yaklaşık % 80’i öğretmen yetiştiren kurumlara öncelik vermektedir (Öztürk, 2001:251). Nitekim araştırma bulgularına göre Türkçe öğretmeni adaylarının % 45’i Anadolu Öğretmen Lisesi mezunudur. Diğer taraftan Kılıç’ın (2002) bir araştırmasında, Eğitim Fakültesinin çeşitli programlarında öğrenim gören öğrencilerden sadece % 5,5’inin Anadolu Lisesi’nden mezun olduğu görülmüştür. Bu çarpıcı sonucun en önemli nedeni olarak Anadolu Öğretmen Lisesi çıkışlı öğrenci sayısının, Eğitim Fakülteleri kontenjanının çok altında olması gösterilmiştir. Nitelikli ve meslek motivasyonu yüksek öğretmen yetiştirebilmesi için öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarının öğrenci kaynağının tamamen bu okullara dayanması gerekmektedir (Eşme, 1999:149).

Johnson, Crismell, Handler ve Jongejan (1993) tarafından yapılan bir çalışmada, öğretmen eğitimi programlarının % 89’u bilgisayar eğitimi fırsatını verdiği hâlde, mezun olan öğretmenlerin sadece % 29’u kendilerini bu konuda yeterli gördüklerini söylemektedir

(Akt; Köksal, 1999:52). Nitekim araştırma bulgularında da Türkçe öğretmeni adaylarının % 38'i konu alanıyla ilgili bilgi teknolojilerinin kullanımında kendilerini yeterli görmemektedir. Açıköz'e (2002) göre okullardaki araç-gereçlerin hiç kullanılmadan eskimesinin bir nedeni de öğretmenlerin onları nasıl kullanılacağını bilmemesidir. Darling, Hammond ve Rustique-Forrester'in (1999) belirttiği gibi eğitim harcamalarının hiçbiri, öğretmen niteliklerini geliştirmek için yapılan harcamalar kadar kazanım sağlamaz (Akt; Açıköz, 2002;268). Dolayısıyla öğretmen yetiştirmede eğitim teknolojisine gereken önem verilmeli ve söz konusu becerilerin öğretmen adaylarına kazandırılması sağlanmalıdır.

Öğretme becerisi öncelikle öğretmen yetiştirme programlarında yer alan öğretmenlik meslek bilgisi dersleri ve uygulamalarla kazanılır (Erden, 1998). Araştırma bulgularına göre dördüncü sınıfta okuyan Türkçe öğretmeni adayları, birinci sınıftakilere göre alanlarındaki özel öğretim yaklaşım, yöntem ve teknikleriyle ilgili bilgi düzeyinin yeterli olduğunu daha fazla düşünmektedir. Bu durum, son sınıf öğrencilerinin birinci sınıf öğrencilerine göre daha fazla sayıda pedagojik formasyon derslerini almış olmaları ve bilgi/uygulama düzeylerini artırmış olmaları ile açıklanabilir. Kaplan ve İpek'in (2002) bir çalışmasında, birinci sınıfta öğrenim görenlerle dördüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında dördüncü sınıflar lehinde anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Bu sonuç, araştırmanın yukarıdaki bulgusunu desteklemektedir.

Diğer taraftan araştırma sonuçlarına göre Türkçe öğretmeni adaylarının % 33'ünün öğretmenlik mesleğini ideallerindeki meslek olarak görmemesi, düşündürücü bir sonuçtur. Eğitim fakültelerine öğrenci alımında adayların öğretmenliğe yönelik tutumu da dikkate alınmalı, ÖSS öncesi adaylara liselerin veya dershanelerin rehberlik servisleri tarafından *öğretmenlik mesleği tutum ölçeği* uygulanarak bilinçli yönlendirmeler yapılmalıdır. Çakır'a (1994) göre de öğretmenlik eğitiminin daha başında yapılacak *Özel Yetenek ve Başarı Sınavı* sonunda öğretmenlik için yeterli görülmeyen öğrencilerin, öğretmenlik dışında başka alanlarda öğrenim görmeleri sağlanabilmelidir.

Araştırma bulgularına göre kız öğretmen adaylarının öğretmenliğin daha çok bir bayan mesleği olduğu konusundaki görüş ortalaması, erkek öğretmen adaylarına göre oldukça yüksektir. Yaman, Yaman ve ESKİCUMALI (2001) tarafından Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencileri üzerine yapılan çalışmada da öğretmenlik mesleğinin cinsiyet açısından ilişkisine göre öğretmen adaylarının % 70'inin öğretmenliği daha çok bir bayan mesleği olarak görmesi, araştırmanın söz konusu bulgusunu desteklemektedir. Diğer taraftan Erjem (2000) tarafından yapılan bir çalışmada, öğretmenliği meslek olarak seçen bayanlarda, erkeklere göre sevgi ve kişilikle ilgili etkenlerin öğretmenliğe yönelmede daha belirleyici olduğu bulunmuştur. Nitekim Çapa ve ÇİL'in (2000) öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yaptığı bir çalışmada da öğretmenlik mesleğini sevme boyutunda, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre mesleğe karşı daha olumlu tutum gösterdiklerinin belirlenmesi, yukarıdaki araştırma bulgusuyla örtüşmektedir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar, Marmara Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik olarak çoğunlukla olumlu bir

tutum geliştirdiğini göstermektedir. Yavuzer ve Koç'un (2002) bir araştırmasında, Türkçe ğretmenliği Bölümündeki ğrencilerin öğretmenlik yetkinlik beklenti puan ortalamasının Sınıf ğretmenliği, Sosyal Bilgiler ğretmenliği ve Güzel Sanatlar Bölümü Resim-iř ve Müzik ğretmenliği ğrencilerinin ortalamasına göre daha yüksek olması, araştırmanın bulgularını desteklemektedir.

Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türkçe ğretmenliği Bölümü ğrencileri üzerinde yapılan bu çalışmanın, Türkiye'deki diğer üniversitelerin aynı bölümlerine de uygulanıp sonuçlarının değerlendirilmesi ve Türkçe ğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bilinmesinin daha nitelikli Türkçe ğretmeni yetiştirmeye katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Açıkğöz, K. (2002). *Aktif öğrenme*. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Akyüz, Y. (1997). *Türk eğitim tarihi*. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları.
- Alkan, C. (2000). İkibinli yıllarda öğretmenlik mesleğinin yeniden yapılandırılması ve öğretmen adaylarının yetiştirilmesi, *Çağdaş Eğitim*, 271.
- Çakır, M. (1994). Kalkınma süreci içinde öğretmen yetiştirme, *Çağdaş Eğitim*, 205.
- Çapa, Y., Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18.
- Çelik, V. (1995). Küreselleşme sürecinde Avrupa'da eğitim yönetimi, *Eğitim Yönetimi*, 4.
- Dilidüzgün, S. (2003). Demokratik eğitimde öğretmen ve eğitimcinin niteliği üzerine. *Eğitim Yönetimi ve Üniversitede Demokratik Yapılanma Sempozyumu'nda Sunulan Bildiri*, Ankara.
- Erden, M. (1992). İlköğretim öğretmeni yetiştirme programlarının pedagojik formasyon derslerinin geliştirilmesine yönelik bazı öneriler, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (Türkiye'de İlköğretim Sempozyumu)*, 8.
- Erden, M. (1998). *Öğretmenlik mesleğine giriş*, İstanbul: Alkım Yayınları.
- Erjem, Y. (2000). Öğretmenlik mesleğine yönelmede ailenin işlevi: öğretmenlik meslek bilgisi programına katılan öğrenciler üzerine bir araştırma, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1.
- Eskicumalı, A. (2002). Eğitim-öğretim ve öğretmenlik mesleği, Y. Özden (Ed.), *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* içinde (2-31). Ankara: Pegema Yayınları.
- Eşme, İ. (1999). Bugünün öğretmen yetiştirme modeli: Sorunlar ve çözüm önerileri, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11.
- Hoşgörür, V., Kılıç, Ç., Dündar, H. (2002). Kırıkkale Üniversitesi sınıf öğretmenliği programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine karşı tutumları, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi (I. Uluslar arası Katılımlı 2000'li Yıllarda Öğrenme ve Öğretmen Sempozyumu Özel Sayısı)*, 16.
- Kaplan, A., İpek, S. (2002). Matematik öğretmenliği adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi, *Eğitim ve Bilim*, 125.

- Kavcar, C. (2003). Alan Öğretmeni Yetiştirme. *Eğitimde Yansımalar VII: Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu'nda sunulan bildiri*, Sivas.
- Kılıç, M. (2002). 2001-2002 Akademik yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi I. sınıflarına kayıt yaptıran öğrencilerin niteliklerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3.
- Köksal, H. (1999). Öğretmen eğitimi ve bilişim teknolojisi, *Eğitim ve Bilim*, 113.
- Öztürk, C. (2001). 21. yüzyılın eşiğinde Türkiye'de öğretmen yetiştirme, O. Oğuz, A. Oktay, H. Ayhan (Ed.), *21. yüzyılda eğitim ve Türk eğitim sistemi içinde* (223-280). İstanbul: Sedar Yayınları.
- Saban, A. (2000). Öğretmenlik mesleğinin genel özellikleri, *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9.
- Uçan, A. (2001). Türkiye'de öğretmenlik mesleğine genel bakış. *Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimde Kalite Paneli'nde sunulan bildiri*, Ankara.
- Ülgen, G. (1994). *Eğitim psikolojisi: Kavramlar, ilkeler, yöntemler, kuramlar ve uygulamalar*. Ankara: Bilim Yayınları.
- Yaman, E., Yaman, H., Eskicumalı, A. (2001). Öğretmenlik mesleğinin sosyo-ekonomik statüsü/bu mesleğin bir bayan mesleği haline dönüşmesi durumu ve eğitim fakültesi üzerine bir araştırma, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2.
- Yavuzer, Y., Koç, M. (2002). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmen yetkinlikleri üzerinde bir değerlendirme, *Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1.